

تخصص در سالیان متمادی، بحران را عمیق تر کرده است.

ارزیابی پایداری مالی صندوق ها؛ بسیار ضعیف

برای شناخت وضعیت صندوق های بازنشستگی به صورت کلی می توان صندوق های فعال را به سه دسته تقسیم بندی کرد که عبارتند از: ۱- صندوق های بدون مشکل، ۲- صندوق های فاقد نقدینگی (بحران در کوتاه مدت) و ۳- صندوق های فاقد توانایی مالی (بحران در بلندمدت). برای پاسخ به این سوال که صندوق های بازنشستگی ایران در کدام مرحله قرار دارند، در گزارش حاضر به سه شاخص اصلی یعنی ۱. شاخص پایداری مالی، ۲. نسبت پشتیبانی پرداخته شده است و ۳. بازده سرمایه گذاری صندوق ها. شاخص پایداری مالی یا نسبت مصارف به منابع در یک صندوق تا حدی می تواند بیانگر وضعیت مالی صندوق باشد و هر چه این شاخص کمتر باشد، صندوق پایدار مالی بیشتری دارد. این شاخص نشان می دهد که چه بخشی از منابع صرف برآورده کردن هزینه های مربوط به تعهدات بلندمدت و کوتاه مدت بیمه ای می شود. جدول ۱ روند میانگین وزنی نسبت مصارف به منابع در چهار صندوق تأمین اجتماعی، بازنشستگی کشوری، صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد و بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ را نشان می دهد. بررسی ها نشان می دهد، هر چند که

چند سناریو برآورد کرده است که تا سال ۱۴۳۰ جمعیت سالمند به ۲۰ میلیون نفر میرسد اما نرخ باروری (تولد) ثابت خواهد ماند، ۲. سن بازنشستگی در ایران برای مردان ۶۰ سال و برای زنان ۵۵ سال است و بر اساس محاسبات وزارت رفاه افراد به طور متوسط ۲۷ سال بیمه پرداخت میکنند و ۲۹ سال مستمری دریافت میکنند. در اکثر کشورهای دنیا سن بازنشستگی برای مردان ۶۵ سال است، براساس آخرین آمارها تعداد ۷ میلیون از ۲۳ میلیون شاغل کشور فاقد هر گونه پوشش بیمه ای هستند که نشان از ضریب پایین صندوق ها در ایران دارد که تأمین منابع را برای آن ها سخت میکند، ۴. «نسبت پشتیبانی» که نشان دهنده وضعیت جریان مالی ورودی به جریان خروجی صندوق هاست وضعیت خوبی را نشان نمیدهد و طبق اعلام مرکز پژوهش های مجلس برای صندوق تأمین اجتماعی ۴/۷ نفر و برای یازده صندوق دیگر کمتر از ۲ است. نسبت استاندارد ۶/۳ نفر است، ۵. بروز ناپایداری مالی در صندوق های بازنشستگی، پیشی گرفتن رشد مصارف نسبت به منابع نقدی است که در ادامه به آمارهای آن اشاره خواهیم کرد، ۶. مدیریت ضعیف ذخایر صندوق ها و سرمایه گذاری ناکارآمد و عدم توانایی درآمد زایی ها از منابع نیز در بروز بحران ها سهم عمده ای داشته است، ۷. عدم مدیریت صحیح در صندوق های بازنشستگی و اداره آن به صورت رانتی و نصب مدیران بدون

آیا صندوق های بازنشستگی قادر خواهند بود ۱۰ یا ۲۰ سال بعد مستمری ما را پرداخت کنند؟ همین ابهام و بی اعتمادی منجر شده که نیروی کار جوان میل بسیار پایینی به بیمه خود داشته باشد و همین مسئله خودش آغاز بحرانی برای صندوق ها شده است

۱۱ صندوق بازنشستگی در بحران

نظام مستمری در کشور ما به دو دسته: نظام بیمه ای و نظام غیربیمه ای تقسیم میشود که به صورت تجربی آشنایی تقریبی با آن ها وجود دارد. نظام بیمه ای همان نظام مشارکتی است که شما در آن سال های به خصوصی را حق بیمه پرداخت کرده و در نهایت بعد از بازنشستگی خدمات و مستمری ماهانه دریافت میکنید. در ایران ۱۸ صندوق بازنشستگی وجود دارد که در مجموع حدود ۲۳/۶ میلیون مشترک و مستمری بگیر اصلی را تحت پوشش قرار داده اند و ۴ صندوق: سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر، سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح از مهم ترین ها هستند. نظام غیر بیمه ای هم نهاد هایی مانند: کمیته امداد، بهزیستی، بنیاد شهید و ... هستند که بر اساس ساز و کار دیگری صرفاً مستمری پرداخت میکنند. لزوم وجود نظام بیمه ای توضیحات علمی و فنی نیاز ندارد و به صورت تجربی در بین دوست و آشنایان دیده ایم که دریافت مستمری و خدمات آن پس از بازنشستگی چه موهبت بزرگی است. اما یک سوال و ابهام اساسی در کف جامعه پیش آمده است که آیا صندوق های بازنشستگی قادر خواهند بود ۱۰ یا ۲۰ سال بعد مستمری ما را پرداخت کنند؟ همین ابهام و بی اعتمادی منجر شده که نیروی کار جوان میل بسیار پایینی به بیمه خود داشته باشد و همین مسئله خودش آغاز بحرانی برای صندوق ها شده است. مشکلات صندوق های بازنشستگی به دلایل مختلف رو به گسترش بوده و در خلاصه کلام، «وضعیت آنها بحرانی است» به ۷ دلیل: ۱. تغییرات جمعیتی: نرخ تولد رو به کاهش هست و همزمان طول عمر افزایش پیدا کرده، در واقع تعداد «حق بیمه پردازان» (که منبع اصلی صندوق هاست) کم و تعداد مستمری بگیران بیشتر شده است. تغییرات جمعیتی ایران نشان میدهد که از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۹۵ جمعیت افراد بالای ۶۵ سال که عمدتاً همان هایی هستند که از صندوق ها مستمری میگیرند، ۵ برابر شده و جمعیت اصلی ۳ برابر شده است. پژوهشکده آمار طی

